

NEODGOVORNOST. Dejstva, ki jih je uprava Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru pojasnila in zelo nazorno prikazala vsem zastopnikom javnega mnenja (se pravi časopisnim in radijskim novinarjem) na tiskovni konferenci konec decembra prejšnjega leta v Mariboru, so bila v svojem kontekstu precéj nespodbudna. Šlo je za porazno situacijo, v kateri je Slovensko narodno gledališče že precéj časa in ki o nji, žal, nihče ni vedel prav nič določnega, ampak samo to, do česar se je bilo mōč dokopati po najrazličnejših kuloarskih potih, po tej prastari in že tisočkrat preskušeni vseslovenski informacijski metodi (da ne rečem praksi). In končna sinteza vseh problemov, ki so jih sprožili vsi (interni in eksterni) udeleženci te konference, je bila morebiti še bolj grozljivo simptomatična, saj je zelo očitno pokazala vse posledice navzven tako pozitivno orientirane mariborske kulturne politike, kajti izhoda ni videl nihče od navzočih, pa čeprav so si vsi zelo prizadevali, da bi ga nekje le odkrili.

Za kaj pravzaprav gre?

S tem ko je vodstvo teatra uvedlo samoupravljalna načela v vodenju ustanove, si je povsem upravičeno obetalo izboljšanje že prej ne ravno najbolj zavidljivih razmer. Namesto tega pa je nastal problem, ki ga nihče ni niti najmanj predvideval; možnosti za nadaljnji umetniški razvoj mariborskega gledališkega korpusa so se (v glavnem po krivdi zunanjih faktorjev) zmanjšale, in to predvsem zavoljo upadanja proračunskih vsot, ki naj bi omogočale redno in nemoteno ustvarjalno delo. Denarja je bilo iz leta v leto manj, s tem pa so se zmanjševali seveda tudi osebni dohodki članov gledališča. Kot nekakšen ukrep v sili je uprava zmanjšala razmerje med osebnimi dohodki in materialnimi stroški; medtem ko so predstavljali materialni stroški poprej četrtnino letnega proračuna, so znašali letos samo še borih deset odstotkov. Seveda pa tudi s to restrikcijo položaj ni bil ugodno rešen; ne samo da je zavoljo tega po vsej verjetnosti (in kolikor je podpisani lahko tudi sam ugotovil) trpela kvaliteta posameznih uprizoritev (pri tem ne mislim na igravsko kvaliteto, ta je pogojena nekje drugje, ampak na tehnično opremo predstav), tudi osebni dohodki mariborskih gledališčnikov so še zmerom zelo zelo nizki (v primeri z ljubljanskimi igravci imajo mariborski npr. kar za štirideset odstotkov nižje plače). Da bi pa bila mera polna, je kljub vsemu temu zategovanju pasu v najbližji prihodnosti ogrožen obstoj gledališča samega; če ne bodo odobrena denarna sredstva v višini, kot so jo postavili v gledališču, se zna lepega dne zgoditi, da mariborski teater izgine s površja zemlje.

V diskusiji se je vsaj delno pokazalo, kje so vzroki za takó porazno, dà, naravnost katastrofalno situacijo: mirno si upam trditi, da predvsem v popolni nebrižnosti tistih družbenih teles, ki so vsaj posredno, z odmerjanjem denarja, če že ne neposredno, po moralni plati, odgovorna za nadaljnji razvoj mariborskega kulturnega življenja (in s tem seveda tudi gledališkega). »Restrikcije« v mariborskem kulturnem življenju (vzemimo za primer samo ukinitev filharmonije) so že tako temeljito posegle v strukturo tega pojava, da bi bolj skoroda ne mogle. To, da bi šel tudi teater po poti filharmonije, bi bilo dejanje, ki bi ga, potem ko bi bilo že nepreklicno izvršeno, javno obžalovali celo vsi tisti, ki so s svojo nebrižnostjo in malomarnostjo to ukinitev povzročili. In če bi že ti počeli to, kako bi šele bilo pri srcu vsem tistim, ki jim je do mariborskega teatra zares kaj?

Situacija je torej brezizhodna in jo bo končno vendarle treba rešiti kakorkoli, pa čeprav popolnoma administrativno. Bolje namreč, da tako, ko da sploh

ne bi bila rešena (in še posebej, če se spomnimo, da bomo kmalu praznovali stoletnico slovenskega gledališkega snovanja, ravno ob tem praznovanju pa bi se lahko zgodilo to, da bi bila njegova največja atrakcija smrt gledališča, ki je na svojem območju tako zelo krepilo kulturno zavest). Pri tem pa seveda ne smemo pozabiti, da bi si moralo tudi mariborsko gledališče vendar končno ustvariti svoj redni umetniški program, izoblikovati svoja ustvarjalna izhodišča in začeti striktno izvajati svoj natanko začrtani umetniškoizpovedni koncept (to je v svojem pismu jasno povedal tudi poslanec Vlado Golob). Le tako bi lahko končno dočakali pravo renesanso v umetniškem delu mariborskega teatra, ki jo že vsi precéj časa pričakujemo. Kajti samo in edinole s poštenim, zavzetim ustvarjanjem lahko mariborsko gledališče utrdi svojo kakovost.

Res pa je seveda, da v takem položaju tega ni zmožen noben teater na svetu. Šele tedaj, ko se bo nehalo neodgovorno uravnavanje kulturne politike v Mariboru, ko bosta dokončno, enkrat za vselej izginili kulturna neprebujenost in provincialno gledanje na gledališče in umetnost sploh, ki vlada v Mariboru, šele tedaj bo začel mariborski teater dostojno izpolnjevati svoje naloge do družbe. A za to je prejkone potreben dolg proces. Trenutno situacijo bo že mogoče rešiti s takimi in takimi ukrepi, a to je le metanje peska v oči. Rešitev je ena sama: odpraviti miselnost določenega sloja mariborskih prebivavcev, da je kultura dandanes popolnoma odveč. In če je bil namenjen apel uprave Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru predvsem zoper neodgovornost in neprebujenost, ki je v trenutni mentalitetni situaciji v Mariboru tako zelo vidna, je jasno, da je bil ta apel popolnoma upravičen in ga z velikim veseljem podpisujemo vsi, ki vsaj kolikor toliko vemo, kaj pomeni kultura pri oblikovanju človekove zavesti.

Borut Trekman

ANTI-KRONIKA. Pred Dnevom republike (nadaljevanje): »Pri zadnji točki sporeda so bili najbolj mirni izvajalci, zagrebški kitarški ansambel The Mladis, ki je nastopal pod tem imenom dalj časa v Zahodni Nemčiji. Fantje in dekleta v dvorani so tedaj dobesedno podivjali. Vdrli so iz vrst pred oder in tam plesali ter onemogli popadali po tleh, potem ko so si prej slekli suknjiče in puloverje in jih pometali na tla, srajce pa odpeli do pasu... tako pa so The Mladis zaslužili pred dnevi v Beogradu za nastop pol milijona dinarjev... če mladi hočejo poslušati tako glasbo, zakaj pa je ne bi smeli...« (Iz poročila v Nedeljskem dnevniku) — Za primerjavo samo podatek, da je Prešernova nagrada lansko leto znašala 800.000 dinarjev! Sicer pa: Če mladi hočejo svet spremeniti v norišnico, zakaj pa ga ne bi smeli.

Zgovorna statistika: »Najvišje osebne dohodke so imeli minuli mesec Slovenci, zaposleni v *političnih* organizacijah (nad 100.000 dinarjev) in zbornicah ter v promogovnikih, najnižje pa delavci v tobačni industriji (55.000 dinarjev), uslužbenci v društvih (54.000 dinarjev), socialnem varstvu in *kulturi*... (Ljubljanski dnevnik) — Če gornji statistični podatki v nasprotju z mnogimi drugimi vendarle drže, potem se *kulturni politiki* še ne obetajo dobri časi.

Dokaz v isti številki: »Mladino berem že precej časa in Vesno Marinčič tudi. Širokim množicam je razumljiva. Njeno pisanje je enostavno, duhovito, skratka mislim, da je namen naše Mladine, da imamo mi, mladina, kaj brati.